

bonart

LA INTERNACIONALITZACIÓ DE L'ART CATALÀ

DrapArt, el festival de reciclatge creatiu
Focus d'intercanvi: Fusió de les arts, l'arquitectura i el paisatge
La Fundació Mapfre inaugura seu a Barcelona
Entrevista a Sean Scully

15€ | 172 | 2015/2016
novembre, desembre, gener
www.bonart.cat

8 414090 255868

00172

De les pintures romàniques a Núria Güell

Col·laboradors de Bonart trien els tres artistes que, a parer seu, han fet més per l'art català fora de les nostres fronteres o bé aquells estrangers que, residint aquí, han influït en la transformació de l'art contemporani

per Aina Mercader

Per completar el monogràfic sobre la internacionalització hem demanat a diferents col·laboradors de la nostra revista que es defineixin i triïn els tres artistes que, a parer seu, han fet més per l'art català fora de les nostres fronteres o bé aquells estrangers que, residint aquí, han influït en la transformació de l'art contemporani.

Montse Badia, obre el foc: "El terme *internacionalització* em fa pensar en diverses coses: ser part de tot el circuit de biennals internacionals; el seguiment d'una formació artística en diferents institucions, contextos i països o, finalment, en una mobilitat professional i la possibilitat d'establir relacions d'afinitat amb altres artistes i agents." I dispara: "Un clàssic seria Antoni Muntadas, resident a Nova York i Barcelona, i amb exposicions arreu. D'altres d'establerts a Catalunya, que desenvolupen projectes dins i fora són Francesc Ruiz, Dora Garcia, Antoni Abad o Patricia Dauder. Uns altres exemples dels que s'han format aquí i a fora són Gabriel Pericàs, Quim Packard o Rubén Grilo." Pel que fa als creadors d'altres països residents aquí: "Daniel Jacoby, Tamara Kuselman, Ryan Rivadeneyra o Adrian Melis."

Arnau Puig, argumenta: "La internacionalització no obeeix a cap impuls estrany de cap tipus, ni econòmic, ni mediàtic ni crematístic, ni polític. En cada ocasió i en

Jaume Plensa.
Talking Continents.
Museu de Ceret.

cada moment va tenir lloc perquè l'artista internacionalitzat mostrava a través de la seva obra una aportació radical i absoluta. Tres dels noms citables poden ser els de Joan Miró, Salvador Dalí i Antoni Tàpies." Aquest trident és invocat per altres entrevistats; **Anna Carreras** ho té clar: "Dalí, Miró i Tàpies, els tres campions de la sexualitat."

Xavier Barral-Altet n'ofereix una altra visió, per èpoques: "Pel que fa a la repercussió actual de l'art medieval català, el primer lloc l'ocupen les pintures romàniques. Per la repercussió a fora durant

les darreries de l'edat mitjana i el primer Renaixement, destacaria els artistes catalans i mallorquins cridats per Alfons el Magnànim a Nàpols. Pel que fa a l'època contemporània, la internacionalització la porten a dins Miró i Tàpies. Malauradament, hi haig d'afegir Dalí, amb la seva creativitat i el seu folklorisme, malgrat les seves posicions personals sobre l'art i la vida. Avui dia, els turistes estrangers –conclou– han decidit que la internacionalització de l'art català és el modernisme de Gaudí i la Sagrada Família." I amb arguments distints, **Daniel Giralt-Miracle** cita de nou el trio: "Si he de dir

tres persones indiscutibles que hagin contribuït a la internacionalització de l'art català he d'esmentar Gaudí, Miró i Dalí, per això prefereixo parlar –continua– dels contemporanis Antoni Miralda, Jaume Plensa i Enric Miralles, perquè tots ells parlen un llenguatge molt personal i se senten molt arrelats al seu lloc d'origen."

Conxita Oliver aposta per "artistes de ressò internacional clarament indiscutibles: Muntadas, Miralda i Plensa. N'hi ha molts altres de generacions més joves, però encara no tenen aquest reconeixement tan consensuat." I proposa una reflexió: "Les reduccions pressupostàries d'avui dificulten la presència internacional de l'art contemporani català en els circuits internacionals de difusió i mercats. Però, de fet, la dificultat d'accedir a aquests circuits ha estat sempre una de les grans mancances del nostre sector."

Albert Mercadé amplia la tria a "Muntadas, pel seu treball nòmada i constant a l'estranger, principalment entre Boston i Venècia; Plensa, per les seves escultures globals arreu del planeta; Miquel Barceló, pel seu treball a les Nacions Unides i les mostres a França i Alemanya, i Eduard Arranz-Bravo, pel seu reconeixement a la Xina i als EUA". I pel que fa als estrangers, "destaca Richard Hamilton i Marcel Duchamp; més recentment, encara que amb menys incidència, Sean Scully. També –hi afegeix– la visita de Joseph Beuys a Manresa durant els anys setanta, i el moment dels Jocs Olímpics amb la visita de Horn, Lichtenstein, Oldenburg, convocats per fer escultura pública." Com a cas diferent proposa "el lligam que ha facilitat Martí Manen amb Suècia".

Àlex Mitrani recorda que "s'ha de distingir entre dos tipus d'internacionalització. Una cosa és l'èxit internacional d'artistes concrets que treballen a l'estranger (Mun-

tadas o Daniel Steegmann en serien dos exemples de generacions i trajectòries molt diferents; el primer, consolidat, i el segon, promesa) i l'altra és el cas, difícil, d'aquells que, amb molta paciència, han anat obtenint una visibilitat que els ha permès fer un salt més enllà de les nostres fronteres (Ignasi Aballí). Malgrat els esforços que es van fer en una època per promoure l'art català a través d'exposicions –destaca–, no crec que aquest tingui una entitat com a tal a l'estranger". **Glòria Bosch** també aposta per Aballí, però inclou: "El passeig de Vila-Matas per la Documenta de Kassel, travessant la seva escriptura visual." A

més, l'obra d'Isabel Rocamora, pacta en diferents països per la potència visual i força poètica. "Molt a la vora –hi afegeix– l'exercici de la darrera Biennial de Venècia o la proposta d'Imma Prieto". I es recorda també a "la catalana internacional Framis".

Joan Gil Gregorio mira el món de l'art i afirma: "Plensa és el capdavantier de l'art català a Barcelona és el més mediàtic i el més internacional d'altres. És un fet que comporta entrar per gran en les col·leccions més impo-

Núria Güell.
Too Much Melanin.

LA INTERNACIONALITZACIÓ DE L'ART CATALÀ

del món. D'altra banda, dos artistes que també tenen una gran projecció internacional però que es mouen en un altre registre dins del mercat són Miralda i Muntadas. Aballí –acaba– és un dels que està assolint una projecció internacional lenta però segura.” Pensa surt també en la selecció de **Natàlia Chocarro**: “El seu silenci poètic –diu– ha esdevingut universal.” I hi afegeix: “La presència d'Albert Serra a la Documenta de Kassel o a la Biennal de Venècia indica que podria estar començant un recorregut en l'àmbit internacional.” Completa la llista amb Joan Fontcuberta, “una de les veus catalanes més creatives de la fotografia artística actual”. **Joan M. Minguet Batllori** endreça la tria: “El primer i, en posició destacada, Miró. La seva catalanitat artística la va desplegar en la seva obra i la va subratllar amb el seu comportament cívic. Ell va entendre abans que ningú que, per ser global, has de partir d'un bri d'herba concreta. El segon, Serra, que recupera un cinema pròpiament català, d'avantguarda, experimental, en la línia de l'Escola de Barcelona, de Nunes, d'Esteve, de Jordà, de Portabella i, òbviament, de Brossa. El tercer, i més estrany, són els *guiris*, la plaga de turistes que arriba a Catalunya i visita els nostres museus, els edificis de Gaudí, els carrers de Barcelona i fa que l'art català (una comprensió kitsch) sigui conegut arreu.”

Ramon Casalé es desmarca i aposta per tres dones “que representen molt bé l'art català a escala internacional, i fent-ho des d'un vessant plenament contemporània: Lourdes Fisa, Laura Iniesta i Rosa Permanyer. Les seves obres –argüeix– són molt creatives i contemporànies, cosa que fa que siguin molt valorades internacionalment”. Com a historiadora de l'art especialitzada en l'estudi del final del segle XIX i inici del XX, **Lluïsa Sala** i

Antoni Abad. Telèfons mòbils utilitzats pels immigrants nicaragüencs a San José de Costa Rica. 2006.

Tubert diu: “Marià Fortuny, perquè crea una escola artística molt influent fora de Catalunya, concretament a Itàlia; Hermen Anglada-Camarasa, com a representant del gran nombre d'artistes que viatjaren a París a principis del XX.” En tercer lloc es refereix a “personalitats que representen l'altra cara de la moneda de la internacionalització: col·leccionistes, protectors i marxants. Els noms de Charles Deering (vinculat a Ramon Casas i Sitges), A.M. Huntington (fundador de l'Hispanic Society) o D.H. Kahnweiler (promotor del cubisme i marxant)”.

Per acabar, **David G. Torres** qüestiona el terme: “Sempre m'ha semblat que quan parlem d'internacionalitat en realitat parlem de dues coses: el mercat global de l'art i ciutats com ara Londres, Nova York o París. Per dir-ho d'una manera gràfica: no s'és igual d'internacional si es col·labora amb un col·lectiu d'artistes d'Atenes que si es té galeria

a Manhattan Uptown. Com ja sabem quins són els artistes catalans que tenen accés a aquestes galeries, prefereixo remarcar els que posen en relació el nostre context amb altres: Dora García, fent classes a Oslo i França; Tere Recarens, col·laborant amb diferents llocs a França i vivint a Berlín; Mabel Palacín, repartint el seu temps entre Barcelona i Milà; Yamandú Canosa, recuperant la relació amb el seu país d'origen, l'Uruguai, o Jordi Colomer, tant parisenc com barceloní. També els que fan projectes a diferents indrets: destacadament Aballí, però també Martí Anson, Francesc Ruiz, Núria Güell...”. I hi afegeix: “Penso en els que han fugit (Alicia Framis, Jaume Gili o Ester Partegas) i em demano si quan parlem d'internacionalització en realitat no estem intentant dissimular el que és ben clarament una fugida o una forçada emigració pas a pas.”

Innovation
that excites

NISSAN X-TRAIL
ESCRIU ARA LA TEVA HISTORIA

DES DE **23.900 €***

3

CAMPS MOTOR

Ctra. Nacional II, km 711 - 17458 - Fornells de la Selva - Tel. 972 476 103
Palamós, s/n - 17111 - Vulpellac - Tel. 972 640 880

www.campsmotor.com

Consum mixt: 6,2 l/100km. Emissions de CO₂: 145 g/km

* PVP recomanat a la P. i les B. Inclou PFF, transport, Nissan Assistance, descompte promocional, IVA i IEDMT, que en el mercat espanyol és possible que no sigui aplicable. Contracte de manteniment de 3 anys (amb límit de quilometratge). Les revisions incloses són les estàndard segons el llibre de garanties i contracte de manteniment de Nissan. Oferta vàlida per a particulars i autònoms que adquireixin un nou Nissan X-Trail Acenta DIG-T 163 CV (120 kW) EURO 6 manual amb altres campanyes i vàlida fins a fi de mes. Per a més informació vine al teu concessionari més proper. La imatge visualitzada pot no coincidir amb el vehicle real.

Homenatge a Rafael Bartolozzi (1943-2009)

Museu d'Art Modern - MAMT

Tarragona

"Y, como diría Georges Perec, ahora recuerdo el Caligrama como una caverna posplatónica, desde su señal de entrada (un caligrama lleva al alogismo la representación visual del logos, reduplicando el efecto pharmakon de la escritura); y en pasando el cartel ominoso se "abrió" al interior, hacia abajo... Y lo dice el mito: sabio ascender hasta exterior de cueva, luego regresar y estructurar Inconsciente. En tal peregrinaje, el artista reconfigura los ídolos de la tribu." Santiago Echandi, Op, sweet Op (fragment)

El Museu d'Art de Tarragona (MAMT) presenta fins al 21 de febrer del 2016 una mostra homenatge a l'artista Rafael Bartolozzi (Pamplona, 1943 - Tarragona, 2009), coincidint amb el cinquè aniversari, el 2014, de la seva mort. Coproduïda amb el Museu de Navarra, la mostra ha estat concebuda com un projecte itinerant que es desplaçarà, també, a la seu del carrer d'Ausiàs Marc de la Fundació Vila Casas.

Comissariada per la crítica d'art Raquel Medina, l'exposició *Bartolozzi 1943-2009*, aplega una cinquantena d'obres que defugen una concepció cronològica per centrar-se en les temàtiques que habitaren el seu pensament. *Orígens, sostrats i arrels ancestrals, Eros i allò humà: figuració poètica i metàfora i Naturalesa i figuració: cosmologia lúdica* structuren la mostra en tres capítols i, alhora, evidencien la naturalesa mestissa d'un creador que, sabent-se deutor d'una cultura ancestral, observava el seu temps.

El llegat popular de la cultura natal de Bartolozzi –palès en la seva fascinació pels paisatges atàvics del Bosc d'Irati o en quelcom més quotidià: mai es va

Rafael Bartolozzi.
Autoretrat.
MAMT
Tarragona.

voler desprendre de la txapela-, i la cultura Mediterrània del mar i del camp de Tarragona –on es traslladaria a finals de la dècada dels 80 després d'haver viscut durant dues dècades a Barcelona-, van esdevenir el punt de partida d'una obra exponencialment intuïtiva.

Si bé durant els primers anys l'artista va mostrar un gran interès per l'abstracció de l'obra de Tàpies o Saura, ben aviat es va deixar seduir per l'emergència del pop i la nova figuració. Aquests corrents van permetre a Bartolozzi (junt amb altres autors de la seva generació com ara Robert Llimós, Gerard Sala, Zush i el seu company artístic durant 10 anys, Eduardo Arranz-Bravo) projectar un treball d'expressió plàstica amb arrels en els conflic-

tes de la seva realitat immediata –principalment, l'anhel de llibertat d'un poble reclòs que intuïa la fi d'un període i l'inici d'un altre. Posteriorment, la producció del navarrès se situà prop de la neofiguració, de la qual va prendre la poètica i la màgia com a mecanismes d'unió entre el món imaginari i el món tangible.

Per damunt de tot, la seva obra traspuja un vitalisme intens i una voluntat utòpica que celebra la sensualitat de la natura, l'erotisme i els plaers de l'existència humana. Bartolozzi va cloure la seva carrera amb la consolidació d'una personalitat creativa personal i distintiva, amb una amalgama de vibracions tàctils i visuals que connectaven amb les avantguardes europees. **Natàlia Chocarro Bosom**

Exposicions

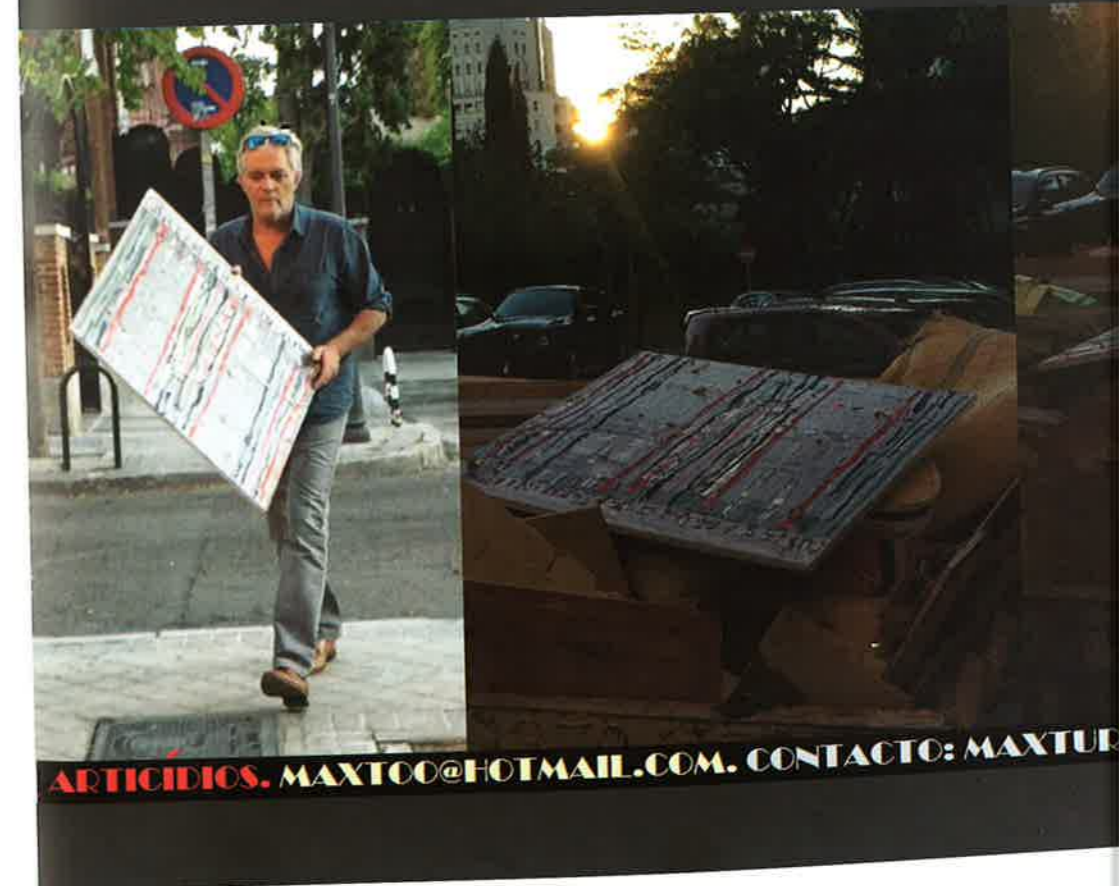
L'art, a l'abast de tots els municipis

EXPOSICIONS
de la Diputació de Girona

Diputació de Girona

La Diputació de Girona ofereix una oferta d'exposicions itinerants d'escultura, de pintura i singulars, de projectes de col·laboració amb altres entitats) amb la intenció de donar a l'art i als artistes dels ajuntaments gironins un espai expositiu de qualitat. **web www.ddgi.girona.cat**

ARTICIDIOS. MAXT00@HOTMAIL.COM. CONTACTO: MAXTUE

tòries recreen relacions intrincades i sentiments profunds amb un mètode molt intuïtiu i improvisat. Albert Serra (Banyoles, 1975) és director i productor de cinema. Entre la seva filmografia destaca: *Honor de cavalleria* (premi Barcelona de cinema a la millor direcció novell i a la millor pel·lícula en V.O. catalana 2006), *El cant dels ocells* (premi Gaudí a la millor pel·lícula 2009) i *Història de la meua mort* (2013), que el va convertir en el primer director català que va obtenir el premi a la millor pel·lícula del Festival de Locarno. El 2009 va ser triat perquè fos la icona del nou cinema d'avantguarda de la Quinzaine des Réalisateurs del Festival de Canes, i el 2010, l'Arts Santa Mònica li va dedicar l'exposició *Albert Serra. El cinema en llibertat*. Recentment ha estat convidat pels prestigiosos centres Pompidou de París (2013), Bozar de Brussel·les (2014) i Tate Modern de Londres (2015). **Conxita Oliver**

Coma Estadella: inici de la sensibilitat moderna

Espai Volart 2 - Fund. Vila Casas

Barcelona

Suposem que inicialment els artistes, tot anant pel món, recollien sensacions amb les quals construïen el món en el qual vivien. Però ara només perceben impressions, que retenen per contemplar i esbrinar què amaguen de les incògnites de l'existir i què hi implica el nostre actuar. Per altra banda, hi havia la situació esgarrifosa en què estava l'acció creadora, que, pels anys de la postguerra civil espanyola, feia que l'art només servís per camuflar beneficis econòmics i de tràfec de mercat i de consciències.

Aquests són els dos condicionants entre els quals es mou l'Albert Coma Estadella, nat, viscut i traspassat a Lleida, 1933-1991, precisament un indret de comarques on les situacions de subsistència –després d'una formació artística tramposa i de camuflatge de la realitat a Barcelona i a Madrid– es mostraven amb tota la seva cruesa.

Prompte s'adonà que les úniques realitats autèntiques que hi havia en el seu entorn eren les que ofereixen les coses, els objectes que contribueixen i ajuden a la subsistència. I, d'aquestes coses, més que la seva funció, el que s'imposava per ell era la seva textura, tal com les ofereix la realitat de l'ús. Observant-les i contemplant-les verificà que potser entre aquells marges del viure i del subsistir l'única cosa vàlida era la riquesa de les percepcions que oferien. Per i en aquest viatge sensitiu a la recerca d'impressions estètiques estrictament de sensibilitat humana, descobrí què és objectiu i atrau no només el que és real, sinó el que hom troba en les impressions: l'ombra, per exemple. Descobrir la corporeïtat de les ombres, el seu valor constructiu de reali-

tats, és una de les troballes més profundes que hom pugui atènyer per mitjà de l'observació sensible. I Coma Estadella ho assolí; ha arribat a la que és la més pregona aportació humana, al món dels valors estètics: el que no és, és real perquè m'impresiona, em captiva, m'atrau, em fa més sensible i millor receptor de tot el que m'entorna. Una d'aquestes obres úniques d'autèntic creador és *El pes de l'obra*, 1990. En una altra obra, *El coixí*, 1990, ens predisposa a descobrir precisament a través de la sensualitat textural els mons de les sensacions adormides o inèdites. A *Equívocs, textures i densitats*, 1990, ens ofereix el deliciós aparador, gelosament guardat en estoigs quotidians, les riqueses infinites que en conjunt i per contrast ens revelen, i amb les quals ens vivifiquen sempre, les sem-

pre exuberants sensacions de tot allò que semblava esmussat i esgotat.

A mode d'addenda i complement faig al·lusió a l'exposició que, a l'Espai Volart 2 de la Fundació Vila Casas, Coma Estadella comparteix amb Gerard Fernández Rico (Barcelona, 1977). L'atzar les fa heretjament complementàries i ens fan reflexionar profundament, perquè si en la del primer assistim a les subtileses de la sensibilitat revelades per les textures, en la de Fernández Rico trobem que les diferents textures i coloracions sorgeixen de les variants químiques dels hidrocarburs [CH₂ CH₂]_n. Sensació visual i tàtil igual a aleatori o voluntari precipitat químic de laboratori. Només el fet psíquic de consciència ens emplaça a l'una o l'altra banda, també.

Arnau Puig

Coma Estadella. *Sèrie motlures*. 1969, Fundació Vila Casas, Espai Volart 2. Fins al 13 de desembre del 2015.